

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL M. B. IR ADB „COMPENSA VIENNA INSURANCE GROUP“ GINČO
NAGRINĖJIMO**

2019 m. sausio 16 d. Nr. 242-31
Vilnius

Lietuvos bankas gavo M. B. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo pareiškėjas prašė išnagrinėti tarp jo ir ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Draudikas su AB SEB banku (toliau – bankas) 2017 m. vasario 22 d. sudarytos transporto priemonių draudimo sutarties Nr. *duomenys neskelbtini* pagrindu (toliau – draudimo sutartis) savanoriškuoju transporto priemonių (kasko) draudimu apdraudė pareiškėjo iš banko išperkamosios nuomos būdu įsigytą transporto priemonę „VW Golf“, valst. Nr. *duomenys neskelbtini*, (toliau – automobilis), nustatytas draudimo laikotarpis nuo 2018 m. sausio 23 d. iki 2019 m. sausio 22 d. Kartu su transporto priemonės išperkamosios nuomos sutartimi pareiškėjui buvo pasirašytinai išduota Atmintinė klientui, kurioje buvo pateikta svarbiausia informacija, susijusi su draudimo sutartimi (toliau – Atmintinė klientui).

2018 m. rugsėjo 8 d. įvyko eismo įvykis: apdraustas automobilis įvažiavo į duobę (išpjautas asfaltas aplink kanalizacijos šulinį), todėl buvo apgadintas. Į įvykio vietą atvykusi policija nenustatė, kad pareiškėjas pažeidė kelių eismo taisykles, todėl 2018 m. rugsėjo 8 d. nutarimu nutraukė administracinio nusižengimo teiseną.

Pareiškėjas susiremontavęs automobilį draudikui pateikė PVM sąskaitą faktūrą ir paprašė atlyginti dėl 2018 m. rugsėjo 8 d. įvykio patirtą žalą. Atskaitęs transporto priemonės dalių (padangų) nusidėvėjimą bei besąlyginę 100 Eur dydžio išskaitą (franšizę), draudikas pareiškėjui išmokėjo 1 114,47 Eur draudimo išmoką.

Pareiškėjas kreipėsi į draudiką prašydamas grąžinti išskaičiuotą besąlyginę išskaitą. Draudikas pareiškėjui atsakė, kad Sausumos kelių transporto priemonių savanoriškojo draudimo taisyklių, patvirtintų ADB „Compensa Vienna Insurance Group“ valdybos 2016 m. sausio 26 d. Nutarimu ir galiojančių nuo 2016 m. balandžio 1 d., (toliau – Taisyklės) Specialiosios dalies 10.12 papunktyje yra nustatyta, kad jei draudėjas ar teisėtas valdytojas nėra kaltas dėl draudžiamąjo įvykio ir yra nustatytas asmuo, atsakingas už draudėjo nuotolius, o draudikas turi realią galimybę subrogacijos teise išieškoti juos iš kaltininko, išskaita yra netaikoma. Taigi, draudiko teigimu, Taisyklėse yra aiškiai apibrėžta, kad draudikas gali netaikyti išskaitos tik esant tokioms sąlygoms: 1) yra nustatytas aiškus įvykio kaltininkas; 2) yra reali galimybė atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko. Tuo remdamasis draudikas nurodė, kad šiuo atveju nėra įvykdyta nei viena iš dviejų sąlygų, kurioms esant draudikas galėtų nuspręsti išmokėti draudimo išmoką, netaikydamas išskaitos.

Pareiškėjas nesutikdamas su draudiko teiginiais kreipėsi į Lietuvos banką nurodydamas, kad įvykio kaltininkas yra nustatytas policijos ir tai yra UAB „Kauno vandenys“. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas teigia, kad yra įvykdytos abi sąlygos, kurioms esant draudikas gali netaikyti išskaitos, ir prašo rekomenduoti draudikui išmokėti pareiškėjui 100 Eur.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimesi nurodytas aplinkybes draudikas nurodė, kad, kaip jau buvo pažymėta atsakyme pareiškėjui, draudikas pagal Taisykles turi galimybę netaikyti išskaitos tik esant tokioms sąlygoms: 1) yra nustatytas aiškus įvykio kaltininkas; 2) yra reali galimybė atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko. Draudikas nurodo, kad iki šiol neturi objektyvių duomenų, patvirtinančių galimą įvykio kaltininką, atsakingą už netinkamą šulinio priežiūrą, kuri sąlygojo žalą pareiškėjo automobiliui, ir draudikui visiškai neaišku, kokių pagrindų pareiškėjas tiek draudikui siųstuose el. laiškuose, tiek kreipimesi Lietuvos bankui teigia, kad įvykio kaltininkas yra nustatytas ir tai yra UAB „Kauno vandenys“. Draudikas pažymėjo, kad nei pareiškėjo draudikui pateiktuose dokumentuose, nei draudiko administruojant žalos bylą surinktuose dokumentuose nėra nurodyto jokio galimai dėl įvykio kalto asmens (įmonės).

Draudikas nurodo, kad, atsižvelgdamas į tai, kad įvykis įvyko dėl gatvėje (Kaune) esančio šulinio ir aplink jį susidariusios duobės, ir remdamasis įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, laikė, kad gatvės ir joje esančio šulinio (duobės) savininkas gali būti Kauno miesto savivaldybė, todėl su pretenzija dėl žalos atlyginimo kreipėsi į Kauno miesto savivaldybės administraciją. Draudikas su atsiliepimu Lietuvos bankui pateikė Kauno miesto savivaldybės administracijos 2018 m. lapkričio 22 d. raštą, kuriame nurodyta, kad nutarta draudiko pretenzijos netenkinti ir persiųsti ją UAB „Kauno vandenys“. Draudikas informavo, kad 2018 m. lapkričio 29 d. pats papildomai kreipėsi į UAB „Kauno vandenys“, tačiau ši įmonė taip pat neprisirišė atsakomybės už įvykį ir persiuntė pretenziją nagrinėti UAB „KRS“, kuri pagal darbų pirkimo ir pardavimo sutartį atliko darbus įvykio vietoje.

2018 m. gruodžio 27 d. UAB „KRS“ draudikui pateikė atsakymą, kad su pretenzija nesutinka, nes nėra įrodyta nei viena įmonės civilinės atsakomybės sąlyga, taip pat neįrodyta, kad žalos atlyginimo dydis yra pagrįstas. Atsižvelgdamas į tai, draudikas nurodė, kad ir toliau dės maksimalias pastangas, siekdamas nustatyti įvykio kaltininką ir užsitikrinti realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš jo, kad galėtų grąžinti atskaitytą besąlyginę išskaitą. Tačiau kartu draudikas atkreipė dėmesį, kad išdėstytos aplinkybės pagrindžia, jog tokio pobūdžio atvejais kaltininko nustatymo procesas paprastai dėl ne nuo draudiko priklausančių aplinkybių yra gana sudėtingas.

Apibendrinamas draudikas nurodė, kad ketina pasinaudoti savo teise grąžinti pareiškėjui atskaitytą išskaitą, bet tik kai bus įvykdytos aiškiai įtvirtintos sąlygos, t. y. bus nustatytas aiškus įvykio kaltininkas ir draudikas turės realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko. Atsižvelgdamas į tai, draudikas prašė pareiškėjo reikalavimą atmesti kaip nepagrįstą.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą, Lietuvos bankas vertina pateiktus įrodymus ir tuo pagrindu priima sprendimą.

Atsižvelgiant į ginčo šalių nurodytas aplinkybes ir pateiktus įrodymus, darytina išvada, kad šalių ginčas kilo dėl draudimo išmokos, atlyginančios dėl 2018 m. rugsejo 8 d. Įvykio automobiliui padarytą žalą, sumažinimo 100 Eur dydžio besąlyginės išskaitos suma pagrįstumo.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 10 dalimi, draudimo apsauga – tai draudiko įsipareigojimas mokėti draudimo išmoką įvykus draudžiamajam įvykiui. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi draudikas įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką sumokėti draudėjui arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Draudimo sutartis, kuria buvo apdraustas pareiškėjo automobilis, yra savanoriška, todėl draudikas tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiama

draudimo apsauga. Draudimo sutartimi draudimo objektui teikiama apsauga nėra absoliuti – draudikas, prisiimdamas draudimo riziką, nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Galiojantys teisės aktai leidžia draudikui nustatyti prisiimamos draudimo rizikos ir teikiamos draudimo apsaugos ribas – atvejus, kada mokama draudimo išmoka, ir atvejus, kada draudikas yra atleidžiamas nuo pareigos mokėti draudimo išmoka. Sudarydamas draudimo sutartį draudikas pasiūlo sąlygas, kurios apibrėžia jo prisiimamos rizikos ribas, ir pagal tai apskaičiuoja draudimo įmokos dydį. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiose sąlygose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. kovo 13 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2012).

Taisyklių Bendrosios dalies 1.16 papunktyje nustatyta, kad „Išskaita (franšizė, besąlyginė išskaita) – suma, kurios dydžiu kiekvieno draudžiamąjį įvykiu atveju, Draudikas besąlygiškai sumažina mokėtiną draudimo išmoka, jei Draudimo sutartyje nenustatyta kitaip < ... >“ Taisyklių Bendrosios dalies 6.2 papunktyje nustatyta, kad draudiko mokėtina draudimo išmoka nustatoma pagal draudimo sutartyje nustatyta tvarka apskaičiuotą žalą ir nustatytą draudimo sumą, atsižvelgiant į dvigubą bei nevisišką draudimą, išskaičiuojant nustatytas išskaitas (franšizes). Tai reiškia, kad išskaita yra ta nuostolio dalis, kuri tenka pačiam draudėjui ir kurios dydžiu, įvykus draudžiamajam įvykiui, yra mažinama draudiko mokama draudimo išmoka.

Taisyklėse aiškiai apibrėžti atvejai, kada išskaita gali būti netaikoma. Taisyklių Bendrosios dalies 6.3 papunktyje nustatyta, kad draudikas turi teisę išmokėti draudimo išmoka, netaikydamas draudimo sutartyje nustatytas išskaitas, jei yra nustatytas aiškus įvykio kaltininkas ir yra reali galimybė atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko. Taisyklių Specialiosios dalies 10.12 papunktyje taip pat nustatyta, kad jei draudėjas ar teisėtas valdytojas nėra kaltas dėl draudžiamąjį įvykiu ir yra nustatytas asmuo, atsakingas už draudėjo nuostolius, o draudikas turi realią galimybę subrogacijos teise išieškoti juos iš kaltininko, išskaita yra netaikoma. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad, pagal Taisyklių nuostatas, jei valdytojas nėra atsakingas už eismo įvykį, išskaita nėra taikoma, kai yra kartu įvykdytos šios dvi sąlygos: 1) yra nustatytas asmuo, atsakingas už nuostolius (įvykio kaltininkas); 2) yra reali galimybė atgauti išmokėtas sumas iš atsakingo asmens.

Pareiškėjas teigia, jog draudikas nepagrįstai atsisako grąžinti atskaitytą išskaitą, nes įvykio kaltininkas yra nustatytas policijos ir tai yra UAB „Kauno vandenys“. Pažymėtina, kad kartu su kreipimusi į Lietuvos banką pareiškėjas nepateikė jokių savo teiginius patvirtinančių duomenų. Draudikas kartu su atsiliėpimu Lietuvos bankui pateikė 2018 m. rugsėjo 8 d. Kauno apskrities VPK Nutarimą nutraukti (nepradėti) administracinio nusižengimo bylos teiseną (toliau – Nutarimas), kuriame nurodytos eismo įvykio aplinkybės, konstatuojama, kad „pareiškėjo veiksmuose kelių eismo taisyklių pažeidimo nenustatyta“, tačiau, priešingai, nei pareiškėjas teigia, dėl įvykio kalti asmenys nenurodomi.

Draudikas Lietuvos bankui nurodė dedantis maksimalias pastangas, siekdamas nustatyti įvykio kaltininką, susigrąžinti išmokėtas sumas ir grąžinti pareiškėjui atskaitytą išskaitą. Draudikas atkreipė dėmesį, kad, siekdamas nustatyti įvykio kaltininką, 2018 m. lapkričio 9 d. raštu „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Kauno apskrities Vyriausiojo policijos komisariato Kelių policijos valdybą, prašydamas pateikti nustatyto pavyzdžio pažymą apie įvykį ir priimto nutarimo kopiją, tačiau atsakydama policija tik persiuntė draudikui tą patį Nutarimą dėl administracinio nusižengimo bylos teisenos nutraukimo pareiškėjo atžvilgiu, kuriame, kaip minėta, nėra jokių duomenų apie įvykio kaltininką. Atsižvelgdamas į tai, draudikas 2018 m. lapkričio 14 d. kreipėsi su pretenzija dėl žalos atlyginimo į Kauno miesto savivaldybės administraciją, pastaroji draudikui atsakė 2018 m. lapkričio 22 d. raštu, kuriame nurodyta, kad nutarta draudiko pretenzijos netenkinti ir persiūsti ją UAB „Kauno vandenys“. Draudikas nurodė, kad 2018 m. lapkričio 29 d. pats papildomai kreipėsi į UAB „Kauno vandenys“, tačiau ši įmonė taip pat neprisiėmė atsakomybės už įvykį ir persiuntė pretenziją nagrinėti UAB „KRS“, kuri pagal darbų pirkimo ir pardavimo sutartį atliko darbus įvykio vietoje.

2018 m. gruodžio 31 d. draudikas Lietuvos bankui pateikė papildomą informaciją, prie kurios pridėjo 2018 m. gruodžio 27 d. UAB „KRS“ atsakymą draudikui, kuriame nurodyta, kad UAB „KRS“ su pretenzija nesutinka, nes nėra įrodyta nė viena įmonės civilinės atsakomybės sąlyga, taip pat neįrodyta, kad žalos atlyginimo dydis yra pagrįstas. Iš šių Lietuvos bankui pateiktų duomenų ir juos patvirtinančių dokumentų akivaizdu, kad draudikas deda pastangas, siekdamas nustatyti įvykio kaltininką ir susigrąžinti išmokėtas sumas.

Draudikas papildomai nurodė, kad nuo 2016 m. turėjo kelias panašaus pobūdžio žalos bylas, jos buvo susijusios su analogiškais draudžiamaisiais įvykiais – įvažiavimu į gatvėje esančią duobę ar šulinį. Draudikas pažymėjo, kad savivaldybės dažnai vengia prisiimti atsakomybę už netinkamą gatvių priežiūrą ir dėl to sukeltą žalą, bandydamos nuneigti valdymo prezumpciją ir atsakomybę perkelti įvairiems paslaugų teikėjams. Pastarieji savo ruožtu neretai ginasi, kad savarankiškai neįgyvendina valdymo teisės, kad jiems paslaugų teikimo sutartimi perduotos tik objekto techninės priežiūros teisės pagal užsakovo (savivaldybės) nurodymus, o valdymo teisė nėra perduota. Tokiais atvejais, siekiant nustatyti atsakingą asmenį, tenka tirti sutarčių turinį, aiškintis jų sąlygas pagal sutarties pažodinę reikšmę, jos sudarymo ir vykdymo aplinkybes ir nustatyti, ar sudaryta sutartimi kitam asmeniui buvo perduota objekto, dėl kurio atsirado žalos, valdymo, ar tik techninės priežiūros teisė. Atsižvelgdamas į tai, draudikas nurodė, kad ir toliau dės maksimalias pastangas, siekdamas nustatyti įvykio kaltininką ir užsitikrinti realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš jo, kad galėtų grąžinti atskaitytą besąlyginę išskaitą. Tačiau kartu draudikas atkreipė dėmesį, kad išdėstytos aplinkybės pagrindžia faktą, kad tokio pobūdžio atvejais kaltininko nustatymo procesas paprastai dėl ne nuo draudiko priklausančių aplinkybių yra gana sudėtingas.

Vertinant šalių pateiktus argumentus Taisyklių Specialiosios dalies 10.12 papunkčio, kuriame nustatyta, kad jei draudėjas ar teisėtas valdytojas nėra kaltas dėl draudžiamąjo įvykio, išskaita nėra taikoma, kai yra nustatytas asmuo, atsakingas už draudėjo nuotolius, o draudikas turi realią galimybę subrogacijos teise išieškoti juos iš kaltininko, kontekste, pažymėtina, kad iš draudiko surinktų duomenų, t. y. Kauno apskrities VPK Nutarimo, 2018 m. lapkričio 22 d. Kauno miesto savivaldybės administracijos atsakymo, 2018 m. gruodžio 11 d. UAB „Kauno vandenys“ rašto ir 2018 m. gruodžio 27 d. UAB „KRS“ atsakymo, nėra pagrindo teigti, kad įvykio kaltininkas yra aiškus ir nustatytas ir kad draudikas turi realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad ginčo atveju nebuvo įvykdyta nei viena iš Taisyklių Specialiosios dalies 10.12 papunktyje nustatytų sąlygų, kurioms esant išskaita nėra taikoma.

Apibendrinant Lietuvos banko nustatytas aplinkybes dėl Taisyklių sąlygų, susijusių su išskaitos išskaitymu iš pareiškėjui dėl 2018 m. rugsėjo 8 d. įvykio išmokėtos draudimo išmokos, darytina išvada, kad draudiko surinkti duomenys pagrindžia, kad ginčo situacija neatitinka Taisyklių Specialiosios dalies 10.12 papunktyje nustatytų sąlygų, kurioms esant išskaita gali būti netaikoma, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad, atsižvelgiant į draudiko veiklos specifiką ir draudimo sutarties kaip rizikos sutarties pobūdį, draudikas prisiimtos rizikos gali atsisakyti tik tuo atveju, jeigu neginčijamai įrodo, jog maksimaliai tinkamai vykdė savo veiklą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. lapkričio 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-600/2006). Tai reiškia, kad draudikas, siekdamas nustatyti dėl įvykio kaltą asmenį ir įgyti realią galimybę atgauti išmokėtas sumas, privalo dėti maksimalias pastangas. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad net jei nagrinėjant ginčą nėra nustatytas kaltas asmuo ir tuo pagrindu šiuo metu draudikas neprivalo pareiškėjui grąžinti pritaikytos išskaitos, tai nereiškia, kad draudikas neprivalo dėti maksimalių pastangų ateityje siekdamas nustatyti įvykio kaltininką, užsitikrinti realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš jo ir tuo pagrindu grąžinti atskaitytą besąlyginę išskaitą.

Remiantis nustatytomis aplinkybėmis, pažymėtina, kad draudiko sprendimas draudimo išmoką, atlyginančią automobiliui padarytą žalą, sumažinti 100 Eur išskaita, kol nėra įvykdytos Specialiosios dalies 10.12 papunktyje nustatytos sąlygos, t. y. bus nustatytas aiškus įvykio kaltininkas ir draudikas turės realią galimybę atgauti išmokėtas sumas iš kaltininko, yra pagrįstas. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjo reikalavimas grąžinti išskaičiuotą 100 Eur besąlyginę išskaitą yra atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo M. B. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius